

Akwasi

Sterren

Op zoek naar een gewillige kandidaat die met mij bij een sterrenkok wil eten, struin ik mijn contactenlijst af. „Nee, maar ik heb wel echt zin in roti”, zegt de een. „Klinkt voor mij te duur”, appt een ander. Of deze: „No thanks, Michelin-sterren zijn toch vooral voor rijke tata’s?”

Met een goede vriend beland ik in een discussie over smaak. Uiteindelijk tamelijk zinloos, over smaak valt natuurlijk niet te twisten. Over zijn koppigheid ook niet. Wil je kortzichtigheid de baas blijven, dan moet je je openstellen. Alleen zo kun je je referentiekader verbreden. Of je smaakpapillen verfijnen. In dit geval blijf ik hongerig. Ik eet wat de pot schaft tenzij het raar ruikt. Ondertussen heb ik nog steeds niemand gestrikt.

In een uitzending van *De Wereld Draait Door* waar ik zat als tafelheer werd ik zo nieuwsgierig naar de eigenzinnige kookkunsten van de ook aanwezige sterrenkok John Halvemaan, dat ik het de volgende dag wel moest uitproberen.

Maar wie neem ik mee? Bij mijn familie hoef ik het in ieder geval niet te proberen. Het merendeel heeft meestal een voorkeur voor Ghanees eten, dat voor 80 procent sterk gekruid is. Ik zie nu al voor me dat mijn vier jaar oudere zus Nana haar foie gras brûlée voorgeschoteld krijgt, een blik werpt op het eten, mij minachtend aankijkt, daarna zonder te proeven peper en zout toevoegt, een verantwoord hapje neemt, de geringe hoeveelheid foie gras brûlée welgeteld 3 seconden in haar mond houdt om het vervolgens op allerminst subtiele wijze in een servetje te kwakken. Dikke nee door haar naam.

Ga ik dan voor één van mijn vele spitsvondige kennissen uit de hiphop of kies ik voor de vrijzinnige en soms zelfs spirituele theatercollega's? Wordt het de leerling, een leeftijdsgenoot, of een vaderfiguur? En is dit iets voor iemand uit de Bijlmer of moet ik toch meer richting Oud-Zuid?

Ik word glashard genegeerd. Ze lopen door, zonder achterom te kijken. Korte hartstilstand

Zo nu en dan voel ik mij een zwart vraagteken in een wit landschap. Gelukkig heeft dat ook zijn voordelen, want ik bevind mij tussen het beste in het universum. Eindelijk iemand gevonden. Een bevriende fotografe en zelfbenoemd alleseter! Perfect toch? We spreken af voor de deur van de zaak. Onderweg naar het restaurant begeeft de navigatie van mijn auto het in Buitenveldert. Dus vraag ik op een beschaafde manier een casual geklede oudere vrouw met een pittig grijswit kapsel, paarse bril en Nikes aan, die zo te zien met haar jongvolwassen kleindochter op stap is, de richting naar het restaurant.

Ik word glashard genegeerd. Ze lopen door, zonder achterom te kijken. Korte hartstilstand.

Pijnlijk. Mijn bloed begint te koken. Ach ja, kortzichtigheid is kennelijk in alle kleuren verkrijgbaar. Ik rijd met bezwete oksels en een inmiddels blauw, nee, paars aangelopen kleurtje door. Vijf minuten later kom ik eindelijk aan op de plaats van bestemming. Er wordt gelijk een kiekje gemaakt van mijn late ik. En twee en een half uur later verlaat ik restaurant Halvemaan na vier overheerlijke gangen.

Of eigenlijk acht want mijn gezelschap luste bijna niets.

Akwasi Ansah (@Antonkarel) vervangt in de zomer Georgina Verbaan.

Witte Gij Ut?

In Brabant lopen hele dorpen uit om dorpsquizen te spelen. „Vraag dit eens aan opa, die weet dat wel.”

tekst **Fabian de Bont** foto's **Peter de Krom**

Zaterdagavond, twee minuten voor zeven. Het Tien Decemberplein in het Brabantse Eersel staat vol auto's, scheef geparkeerde brommers en fietsen die niet op slot staan. Binnen, in het theater, is het rumoerig. Op tafeltjes liggen stapels snelhechters met A4'tjes, op een digitale klok tikken seconden weg. Iemand roept: „Ik voel het al, ik heb zweethanden.”

De klok springt op zeven uur. Mensen grissen de mappen weg, rennen naar buiten. Autoportieren worden dichtgeslagen, brommers vliegen over het voetpad en fietsen verdwijnen in zijstraten.

Zaterdagavond, twee minuten over zeven. Het Tien Decemberplein is vrijwel uitgestorven. De jaarlijkse dorpsquiz is begonnen.

Het concept is simpel: elk team, bestaande uit minimaal tien mensen, krijgt een boekwerk vol vragen die variëren van de dorpsgeschiedenis tot de actualiteit, met doe-opdrachten en vragen op speciale locaties. Regels zijn er niet, je mag alles opzoeken, iedereen bellen. Zorg voor een uitvalsbasis met een goed wifi-sigitaal en lever de vragen uiterlijk om half twaalf 's avonds in. Een week later is er een groot dorpsfeest met prijsuitreiking.

„Bijna vijfhonderd mensen hebben zich dit jaar ingeschreven,” vertelt Jeannette Tholhuijsen, een van de zes organisatoren van de dorpsquiz in Eersel. „Dat zijn 33 teams, vorig jaar waren het er nog 27. Dit is de derde keer en elk jaar doen meer mensen mee.”

De dorpsquiz wint in meer plaatsen aan populariteit. Wie de regionale kranten erop naleest vindt in 2016 zo'n honderdtwintig vermeldingen voor dit concept. In 2010 waren dat er nog maar tien.

Vooraf in Noord-Brabant is de dorpsquiz wijdverbreid onder noemers als 'Kwis ut', 'Zuuk ut maar uut' en - de meest voorkomende - 'Witte Gij Ut'. Ook in Zeeland, Gelderland, Zuid-Holland en Overijssel worden soortgelijke quizen georganiseerd. Aan sommige doen meer dan drieduizend mensen mee en worden feesttenten opgebouwd. Vanaf dit jaar kent Brabant ook een quiz waarbij winnaars van verschillende dorpsquizen tegen elkaar strijden.

De slimste van het dorp zijn

De oorsprong lijkt te liggen in het dorp Berghem, vlakbij Oss. Tijdens de jaarwisseling van 2004 werd de dorpsquiz daar voor het eerst gehouden. „Ons buurtschap bezorgde wel eens een quiz thuis die je later weer inleverde. Wij wilden dat grootser aanpakken”, zegt Teun Brands, die samen met zijn zwager en diens buurman De Bergse Kwis bedacht. Het begon klein, maar Brands zag de quiz elk jaar groeien: meer jongeren schreven zich in, en ook inwoners uit naburige plaatsen deden mee. Die daarna een eigen dorpsquiz begonnen. Brands: „Zo heeft het zich als een olievlekje verspreid.” De mensen zijn fanatiek, vertelt hij, „Iedereen wil de slimste van het dorp zijn.”

Ook in Eersel willen ze dat. In het dorp werken de teams, vaak in woonkamer en achtertuin, geconcentreerd - laptop op

Het team **De Sjakhalzen** uit Erp won vorig jaar de quiz van Erp, Keldonk en Boerdonk, en speelde ook dit jaar mee.

school, pen in de aanslag. Bij sommigen staan alle teamleden schreeuwend over het boekwerk met vragen gebogen, bij anderen is het doodstil, zijn de vragen opgedeeld en hangen ingevulde bladzijden aan een droogmolen, tevens zenuwcentrum van de operatie.

Vaak is er een duidelijke rolverdeling: ouderen doen een vraag over namen van oude cafés, jongeren decoderen hele cijferreeksen via de computer en spelen verhaspelde geluidsfragmenten versneld af. Maar als The Who door de kamer schalt, moet pa aantreden.

Midden in het centrum van Eersel, in café Oud Brabant, met portretten van Prins Carnaval aan de muren, zitten achttien mensen aan een lange stamtafel. Op de tafel liggen verlengsnoeren en adaptors, daartussen laptops, tablets, encyclopedieën en boeken van de lokale heemkundekring. Een moeder geeft haar dochter een foto: „Vraag dit eens aan opa, die weet dat wel.”

Buiten zoeken mensen met gps-coördinaten naar plekjes waarover ze vragen

moeten beantwoorden. Ze tellen de ruitjes van kerkramen, proberen de steensoort van de kinderkoppen te achterhalen. Leden van rivaliserende teams zwijgen of roepen juist foute antwoorden naar elkaar.

„Hier doe ik het voor,” roept medeorganisator Jeannette Tholhuijsen. „Al die mensen op de been, het bindt ons dorp.”

Volgens Arnoud-Jan Bijsterveld, hoogleraar bijzondere cultuur in Brabant aan de Universiteit van Tilburg, zorgt de quiz inderdaad voor dorpsbinding. „Vroeger werd je lid van de fanfare en bleef je dat je leven lang. Nu is dat vrijblijvend, mensen vinden het leuker om verschillende dingen te doen en de dorpsquiz past daar goed bij.” Bovendien wordt de wereld steeds groter, zegt hij. „Iedereen is wereldburger, maar mensen zoeken ook naar het lokale. Ze willen zich ook onderscheiden van de ander.” Dat uit zich in competitie. „Wie is het meest Brabander, wie spreekt het beste dialect en wie weet het meeste van het dorp? Uitvergroete lokale wortels zijn de basis van die identiteit.”

Er is een winkel in Eersel die voor de vierde generatie overgegaan is. Welke zaak is dat?

In Eersel is die competitie ook aanwezig. Organisator Jac van den Borne: „Sommige oud-Eerselnaren worden op zo'n avond helemaal platgebeld.” In vergelijking met andere dorpen valt dat nog mee: in sommige plaatsen kunnen organisatoren overdag niet over straat om voorbereidingen te doen, omdat dorpsbewoners hen achtervolgen.

Tien maanden voorbereidingen

De dorpsquiz maken is dan ook een flinke investering. In Eersel begint de zeskoppige organisatie al in september met vergaderingen voor de quiz in juni. Er is een duidelijke taakverdeling. Zo maakt iemand met veel kennis van Eersel de vragen over het dorp, een ander doet de actualiteitsvragen en een jonge wiskundige is verantwoordelijk voor de hersenkrakers.

De deelnemers moeten bijvoorbeeld twee getallen op de cijferreeks 762-774-571-742-629-796-794-861 aanvullen (antwoord: 719 en 643), de overeenkomst ontdekken tussen Willem III, Kievit, Rembrandt van Rijn, Herman Boerhaave

en Hugo de Groot (antwoord: stonden allen op guldenbiljetten), maar ook: „Er is een winkel in Eersel die voor de vierde generatie overgegaan is van schoonmoeder naar schoondochter en van dochter weer naar schoondochter. Welke zaak is dat?”

Het lastigste is dat de vragen niet snel online vindbaar mogen zijn. Ze worden in de zoekmachine van Google ingevoerd en net zo lang getest en aangepast tot ze niet meer vindbaar zijn. Bij sommige dorpsquizen worden lokale verenigingen zelfs verzocht hun sites tijdelijk offline te halen.

Het bedenken van vragen blijft het moeilijkst. In veel dorpen dragen organisaties dan ook na een vijftal edities het stokje over om het niveau en de originaliteit te behouden. Maar in Eersel denken ze daar nog niet aan: het is pas de derde keer, ze beleven te veel plezier aan het bedenken van de quiz.

Zaterdagavond, twee minuten voor half twaalf. Mensen rennen het Tien Decemberplein op, grind kraakt onder remmende fietsbanden. De deuren vliegen open, de snelhechters worden ingeleverd. Terwijl de organisatie haar eerste pijljes tapt, groeit de stapel mappen gestaag - het zit erop, de 33 snelhechters liggen op elkaar.

Dan snelt een jongen met lang, rood haar naar de berg mappen. Hij trekt er een weg, vult nog snel twee vragen in. De digitale klok springt op half twaalf. Net op tijd.